

VASILE ALECSANDRI

*Suvenire din Italia*

Editor Aldo Press, București

© by Aldo Press

Toate drepturile pentru această versiune aparțin Aldo Press

**Informații și comenzi ramburs**  
**OP 76, CP 161, București 77450**  
**tel./fax 021 4341750**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României  
ALECSANDRI, VASILE  
*Suvenire din Italia* / Vasile Alecsandri. - București:  
Aldo Press, 2004,

ISBN 973-701-002-7

821.135.1-32

Timbrul literar în valoare de 2% se adaugă la prețul de vânzare și se varsă de  
către difuzor la fondurile literare, conform legii.

**VASILE ALECSANDRI**

# SUVENIRE DIN ITALIA

ALDO PRESS

meie așa cum o visa el, dragostea pentru copii !... Absorbit în primii ani ai tinereții de probleme politice și de preocuparea pentru reforme liberale în țara sa, inima sa păstrase o prospețime și vioiciune extraordinare; iar aspirațiile sale erau mari și totdeauna se îndreptau spre cât mai frumos.

L-am întrebat într-o zi care-i tipul de femeie care-i place mai mult. Mi-a răspuns: D-na de Rolland ! Sufletul acesta însetat după eroism era deosebit de sensibil față de tot ce era grațios și spiritual; dar oricât de mare era cultul pentru prietenie, îți dădea seama că avea nevoie de un alt sentiment, că aspira cu înflăcărare la împlinirea unui vis mai atrăgător, mai deplin. Acestui vis, întrezărit dar neatins, îi atribui eu oroarea, așa zice aproape groaza bietului nostru prieten în fața morții. Se răsvrătea ca de o nedreptate la gândul că va muri, dar răsvrătirile sale erau lipsite de amărăciune și nu țineau mult; redevenea iute stăpân pe sine însuși și atunci îmi spunea cu acel surâs de nepăsare pe care îl au numai muribunzii: Ce mai contează ! Să trăiască țara noastră !

Această dorință îi rezumă întreaga viață !

E frumos, nobil și drept ca memoria să-i fie onorată și ca amintirea sa să trăiască în inima fiecărui român.”

## CUPRINS

|                                  |     |
|----------------------------------|-----|
| Buchetiera de la Florența.....   | 5   |
| Românii și poezia lor.....       | 37  |
| O primblare la munți.....        | 85  |
| Balta-Albă.....                  | 123 |
| Nicolae Bălcescu în Moldova..... | 144 |

## BUCHETIERA DE LA FLORENȚA

### I

De o săptămână mă aflam la Florența, alergând în toate zilele, de dimineață până-n seară, prin deosebitele părți ale orașului, spre a vedea nenumăratele minuni cuprinse în sânul său; la tot pasul un nou lucru vrednic de laudă se arăta ochilor mei și îmi însufla un sfânt respect pentru maistrii nemuritori care au înzăstrat patria lor cu atâte podoabe ce fac mirarea călătorilor. "Când a da Dumnezeu (ziceam în mine, în fața unui monument sau al unui tablou), să avem și noi în Moldova un Raphael, un Michel Ange, a căror producere minunate să poată atrage ochii și laudele națiilor asupra noastră !" Dar aceste visuri mândre făcea loc îndată altor idei trezite în minte-mi prin priveliștea vreunei alte capodopere de zugrăvire sau de arhitectură ce se înfățișa ochilor mei, căci obiectele de artă sunt atât de multe în Italia și mai ales cu așa talent lucrate, încât călătorul nu mai are vreme nici să gândească, ci își sânte ființa confundată într-o mirare îndelungată și plină de plăceri. El în trecerea sa prin Italia gustă o viață nouă, necunoscută; și când iese de pe țărmurile aceluia pământ poetic, atunci i se pare că s-au visat zburând printr-o câmpie îmbogățită cu toate podoabele raiului.

Într-o duminică, trecând pe piața de Domo, văzui o mulțime de echipajuri așezate în linie, în fața catedralei Santa Maria del Fiore<sup>1</sup>, ce se găsește în mijlocul pieței; și îndemnat de curiozitatea de a vedea damele aristocrate din Florența, întrai în ea. Priveliștea ce mi se înfățișă mă umplu de un sentiment atât de puternic și de sfânt, că rămăsei împetrit ca statua sfântului Ioan lângă care mă aflam. Biserica era luminată de vreo câteva candelă ascunse pe dupe coloane, încât razele lor arunca o lumină slabă, ca glasul cel de pe urmă al unui om care moare, și misterioasă ca sfintele taine ce se serba înaintea vecinului părinte. Un popor întreg sta îngenucheat în fața altarului și cufundat în dulcea mângâiere a rugăciunii; glasul răsunător și plin de melodie al organelor zbura prin nourii de tămâie ce se rădica în văzduh și vuia ca o harpă cerească ce părea că cheamă sufletele la pocăință. Un aer de sfințenie ce-ți răcorea inima de toată durerea domnea asupra tuturor acelor capete plecate...

După vreo câteva minute petrecute în cea mai dulce extazie, mă apropiai de mormintele lui Brunellesco și a lui Giotto, arhitecții acelei biserici; vizitai cu de-amănuntul toate frumusețile acelor două monumente de glorie și, lăsându-le în urmă, mă îndreptai către o capelă laterală spre a examina icoana sfintei Ceciliei, ce zărisem de departe luminată de razele unei candelă de argint. Îngereasca expresie a figurei, colorile melanholice

<sup>1</sup> Această catedrală ce se numește Domo, din pricina frumoasei și îndrăzneței arhitecturi a boltii cu care vestitul Brunellesco a încoronat-o, este cea mai mare din Florența... Zidurile ei sunt pe dinafară acoperite cu trei soiuri de marmoră: roșie, albă și neagră. (n.a.)

a obrajilor și mai ales duișia tipărită în ochii acelei icoane îmi părură atât de măiestroasă, că mă apropiiei de ea ca să văd de nu era vrun tablou al lui Andrea del Sarto, căci în toate figurile lucrate de acest vestit artist însămnasem umbrele acele dulci întinse ca un vâl transparent asupra ochilor. Însă care fu mirarea mea, când cetii în giosul icoanei un nume a unui prietin al meu ce-l cunoscusem la Paris, V\*\*\*. "El oare să fie ? (gândeam în mine) tânărul italian cu care am petrecut atâta vreme în capitala Franței ?" Un suspin greu și înăbușit auzii în colțul capelii unde mă aflam mă făcu să-mi întorc iute capul și văzui un om îngenucheat lângă mine, care părea a fi într-o meditație dureroasă. Curiozitatea mă împinse să fac vro două pașuri spre el; atunci tânărul își ridică capul și se uită la mine. Fața sa lungăreată și albă, părul său lung, ce-i pica în plete netede pe umeri, și în sfârșit fizionomia, aerul său de artist, toate îmi erau cunoscute; socoteam că văd umbra prietenului meu. Necrezându-mi ochii și socotind că visez, mă dusei lângă el și îi zisei:

- Tu ești, V\*\*\* ?

Străinul sări pe picioare, mă strânse în brațe și, luându-mă de mână, mă scoase afară din catedrală.

- Vină la lumină să te văd mai bine, îmi zise el oprindu-se pe piață. Nu pot crede încă că ești tu. Și se uită la mine cu niște ochi a căror expresie era de tot curioasă.

- Te miri, prietene, de starea în care mă vezi, urmă V\*\*\*; mă socoți poate nebun ?... Însă când ai ști în ce furtuni plutește sufletul meu ! Când ai cunoaște feliurile sâmtiri și cugetări care mă muncesc, te-ai mira

cum n-am nebunit de tot !... După aceasta el se puse pe gânduri și ținti ochii pe crucea catedralei Santa Maria del Fiore.

- Drept să-ți spui, iubitele - îi răspunsei - de când te cunosc, niciodată nu te-am văzut așa de tulburat, și-mi pare rău că tocmai acum, când după multă vreme te întâlnesc fără veste în patria ta, te văd într-o amărăciune așa de crudă. V\*\*\* îmi strânse mâna și ne îndreptarăm spre cafineaua numită Donné.

Pe drum începui a-i vorbi de frumoasele monumente ale Florenței și a-i aduce aminte de norocita vreme când ne găseam la Paris, fără a lua seama că el nu mă asculta și că mintea lui era cufundată în gânduri cu totul deosebite de ale mele. Deodată, el se opri, căutând o fereastră a unui palat pe lângă care treceam și, aruncând un țipăt și întinzând mâinile spre ea, îmi zise:

- Ai văzut-o ?

Spăriet de dramatica sa poziție, ridicai ochii, dar nu văzui nimic la fereastră.

- Ce vrei să văd ? îl întrebai; perdeaua este trasă.

- Nimic, îmi răspunse el, făcându-se roș pe obraz; nimic... o nălucire numai, căci Cecilia s-a dus de mult de pe pământ !

La aceste cuvinte două lacrimi pădură în ochii lui... Atunci un fulger de adevăr îmi luminează mintea și înțelesei că prietenul meu era înamorat !... Întrărăm în cafine.

În Italia cafinele sunt toată ziua pline de consumatori (mușterei), din pricina căldurilor nesuferite carele aduc pe om într-un fel de moleță foarte plăcută; pătruns de fluidul magnetic în care crierii înoată, te simți

furat de o somnărie ușoară, și toată ființa ți se cufundă în sânul unei lene poetice, cunoscută în Italia sub numire de *dolce far niente*. Pare că, întins pe un leagăn de flori, te cobori din nouri încet, fără a vîdea măsura care te desparte de pământ.

Ne puserăm la o masă de marmoră albă. Îndată un botega (fecior de dugheană) îmbrăcat curat alergă înaintea noastră, întrebându-ne de vroiam granite<sup>1</sup> sau gelate<sup>2</sup> și, fără a aștepta răspuns, începu a număra vro douăzeci de soiuri de înghețate cu atâta iuțime, încât, neînțelegându-l ce spune, îl poftii să ne aducă ce-a voi. V\*\*\* nu ieșise încă din melanholia în care căzuse: în zădar căutam să-i pricinuiesc oarecare distracție prin cetirea gazetelor franceze. Mintea sa părea muncită de o idee crudă, care înădușea toate sufleteștile sale însușiri. Nu știam cum să mai fac pentru ca să-l trag din meditația lui și, plin de tristețe pentru starea prietenului meu, mă hotărâi a-i da pace și deschisei gazeta *Curierul francez*. Deodată un murmur de mirare se ridică împregiurul nostru; un glas unanim de laudă umplu toată sala. Unii zicea: Ah ! ce frumoasă buchetieră ! Ce aer nobil și elegant ! - Cine oare să fie ? zicea alții. Pare că am văzut figura aceasta... ce sămănare cu primadona de la Pergola<sup>3</sup> ! Ridicai capul, dorind a ști cine pricinuisese acea tulburare în sală și zării în fața noastră o femeie de o frumusețe îngerească, care zâmbind cu o grație deosebită, ne prezenta buchetul de flori. Un nour de me-

<sup>1</sup> Sirop de gheață (ital.). (n.r.)

<sup>2</sup> Înghețată (ital.). (n.r.)

<sup>3</sup> Teatru din Florența. (n.r.)

lanholie flutura pe fața sa palidă și arăta că inima ei era zdrobită de vro durere secretă; părul său negru și luciu ieșea în bucle unduioase de sub o capelă de paie suptire și se împrăstia împregiurul gâtului său alb ca cri-nul; ochii săi mari și negri avea mândria ochilor de vul-tur, dar totodată luminele lor înota într-un foc limpid și misterios, prin care se zărea o înduioșare nemărginită. În sfârșit, toate în ea era făcute pentru plăcere: gura ei, care legăna un zâmbet melancolic, talia sa zveltă și de-licată, mâinile sale mai fragide decât florile ce ținea... toate avea o atragere ascunsă, care îți aprindea închi-puirea.

Când aruncaii ochii asupra-i mi se păru că văd icoana din Santa Maria, lângă care întâlnisem pe pri-e-tinul meu; două lacrimi steclea ca două briliante pe ge-nile sale... Mă întorsei iute către V\*\*\* cu gândul de a-i comunica ideea mea, dar el era leșinat. Înfătoșarea ace-lei necunoscute îi făcuse o impresie atât de mare că își perdu sâmturile, strângând la sân buchetul ce luase de la dânsa. Străinii din cafine alergaseră lângă V\*\*\* și cer-ca deosebite chipuri de a-l aduce în cunoștință... În sfârșit V\*\*\* deschise ochii; figura lui era galbănă și tul-burată; căutăturile lui erau sălbătice. El se uită peste tot locul cu înfiorare, și pe urmă apucându-mă de mână: "Haideți de grabă, îmi zise - haideți să o găsim... Cecilia mea trăiește!"

Leșirăm din cafine fără a ști unde mă va duce; tre-curăm iute vro câteva uliți unde toți ne lua de nebuni și ne îndreptarăm spre o primblare pitorească, ce este afa-ră din Florența și care se numește Boscheto.

La începutul acestui parc este o piață mare unde

se ridică Palazzo delle Cascine, adică palatul lăptăriilor a ducăi de Toscana. În toate sările, după ce se culcă soarele, aristocrația Florenții își oprește echipajele stră-lucite dinaintea aceluia palat, și damele se desfătează prin convorbirea tinerilor cavaleri, care saltă călare îm-pregiurul lor, și prin dulceața laptelui proaspăt ce le îm-puternicește sănătatea și le înviorază colorile obrazilor. Acea piață este locul de întâlnire a multor intrigi de a-mor!... De câte ori treceam pe lângă un oblon și ve-deam vreo damă așezată pe perne de mătăasă în fundul trăsorei, nu mă puteam stăpâni de oarecare palpitare de inimă. Fieștecare caretă pentru mine era un izvor de im-presii nouă, însă V\*\*\* părea că nici le videă. Cu cât ochii mei era înfocați, cu atât ai lui era răci în fața unei pri-veliști atât de vesele și de încântătoare.

- N-ai de gând să te oprești aici ? îl întrebai.

- Dar unde vrei să mergi ?... Spune-mi, să știu și eu.

- Nu-ți pasă; vină. Și apucă printr-un câmp împre-giurat de copaci nalți și vechi, care, oprind razele soare-lui, își întindea umbra asupra gingașelor dame ce se primbla pe iarbă. Pe urmă intrarăm într-o luncă deasă, și după vro giură de ceas ajunserăm pe un mal ră-dicat și plin de flori, care se înaintează ca un promotoriu între curgerile line ale lui Arno și ale lui Miunione<sup>1</sup>. Acolo era sfârșitul boschetului.

Când ne oprirăm, figura lui V\*\*\* se prefăcuse de tot: fața lui era roșie ca ceriul ce se întindea deasupra noastră; părul său, rădicat de vântul de sară, fâlfâia în

<sup>1</sup> Aceste două râuri mici curg pe marginile Bosquetului și formează insula unde se face primblarea. (n.a.)

aer și lăsa liberă fruntea sa largă și genială.

- Privește, el zise deodată cu un glas puternic; privește, iubite, cu ce mărimă soarele se ascunde după munții care se înalță în fața noastră. Nu-ți pare că asistezi la dărâmarea împărăției romane?... Privește norii aceștia văpsiți de purpura razelor lui, cum se rădică către ceriuri ca o jertvă a pământului făcută în gloria preaputernicului ziditor. Uită-te și te miră de frumusețile patriei mele: în fața noastră poeticul Arno șerpuiește prin câmpii vesele și prin lunci misterioase, și malurile sale vuiesc de cântecele melodioase ale păsărilor; în dreapta, verzile colnice acoperite cu grădini și palaturi de marmură se par că zâmbesc una altă ca niște copile ce s-ar uita în oglindă; în stânga se întinde o câmpie plină de livezi, prin care se rătăcesc vro câteva grupe de amorezi; în urmă-ne se clatină un zid de copaci tufosi, care oprește vuietul orașului de a veni până la noi; numai murmura tristă a lui Arno tulbură tăcerea adâncă ce ne împregiură. Din vreme în vreme, țipătul a unei păsăruici care adoarme sau notele rătăcite prin văzduh a unei ghitare se aud în depărtare. Acum e ceasul când mintea se cufundă în meditații plăcute, când inima înoată în extazii dumnezeiești, când sufletul aprins de sperare își întinde aripile și se leagănă pe plaiurile unei lumi necunoscute. Acum e ceasul sfânt când toată ființa omnească se adapă la izvoarele cerești și binecuvintează mâna ce au zidit-o. Spune-mi: nu sâmți tu în tine acum o mulțămire ascunsă, ca și când ai fi dobândit tot ce ai dorit?... Nu-ți pare că ești un alt om?... Peptul tău nu se smucește în izbitorile inimii tale? Nu sâmți ceva ce îți răcorește fruntea și îți dizmiardă lumina ochilor?... Ah!

acum, acum viața-i dulce și neprețuită; acum închipuirea mea s-aprinde; acum, o, Cecilio, te văd strălucind ca o stea în seninul limpezii a ceriului; îmi zâmbesci ca un înger de blândeță, îmi faci semn cu mâna să te urmez!... Ah! De ce nu am aripile acestui vultur ce trece pe deasupra noastră ca să spintec văzduhul și să mă arunc în brațele tale?!

V\*\*\*, cu ochii plini de lacrimi, întinse mâinile spre ceruri.

V\*\*\* era de un caracter iute, sâmtor și supus impresiilor celor mari; când sufletul său era mișcat de vreun lucru, atunci toată ființa-i se pătrundea de el, imaginația-i se înflăcăra și baterea inimii sale îi zdrobea peptul... Natura lui îl făcea să sâmtă lucrurile cu mai mult foc decât alți oameni, dar totodată fieștecare sâmtire era pentru dânsul un fulger care îl străbătea, îi aprindea sângele și îi surpa puterile.

După ce se liniști, V\*\*\* se întinse pe iarbă; fruntea lui, unde tremura razele luceafărului la care se uita, era aburită de sudoare, și tot trupul său era obosit de osteneală. Nevroind să-i tulbur plăcerea ce părea că gusta în răsuflarea vântului de sară, care îi răcorea mintea și îi alina ferbințeala inimii, mă întinsei deoparte lângă dânsul și îmi aprinsei o țigaretă.

Liniștea care domnea împregiurul meu, întunecarea progresivă a ceriului, ceața care se întindea pe Arno și, în sfârșit, mulțămirea ascunsă ce gustam înăuntrul-mi mă aduseră fără știre într-o reverie dulce și armonioasă, în care mintea-mi plutea ușor. Fumul albăstriu al țigarei, ce se rădica în spirale unduioase, îmi îngâna ochii și îmi pricinuia o distracție plină de plăcere,

din care mă trasă glasul lui V\*\*\*:

- Mă iartă, prietine, îmi zise el, că ți-am pricinuit întristare, dar nenorocirea care s-au legat de capul meu...

- Ce nenorocire poți tu avea, îl întrebai, la vârsta unde ești ?

- Ah, se vede că ești încă un copil care de-abie ai intrat în lume și că nu ai călcat încă pe ghimpii care presară calea vieții ! Știi tu că tocmai vârsta mea este cea mai primejdioasă și mai supusă patimilor sufletești ? Tinerețea este ca un copac mic și fraged; cele mai slabe vânturi sunt furtune pentru el... Dar ascultă mai bine istoria vieții mele, și-ai poi putea judeca tu care este nenorocirea ce mă prigonește.

V\*\*\* își aruncă părul înapoi pe umere și, ștergându-și fruntea, începu așa:

## II

- Din cea mai fragedă a mea copilărie, eu am rămas orfan și lipsit de povățuirile și de dizmierdările părintești, care sunt razimul ei; de-abie agiunsesem în vârsta de 9 ani, și nenorocirea își înfipse cângile în mine; la cel întâi pas al vieții mele, în loc de a mă găsi pe o cale înflorită ca ceilalți copii, mă trezii într-un pustiu fără margini și fără umbră !

... Un moș al meu, fiindu-i milă de ticăloasa mea stare sau, mai bine poate, vroidnd a să folosi de micul venit ce-mi rămăsese de la părinți, mă luă sub epitropia lui, și pentru ca să nu-mi tot audă bocitele și să nu vadă lacrimile care neîncetat îmi uda ochii, mă lepădă într-un pansion unde petrecui zece ani bătându-mi capul cu

limbile străine, cu literatura și mai ales cu zugrăvia. Înaintirile ce făceam din zi în zi în această artă, și mai ales plăcerea ce găseam în studia ei, singure mă făcea să uit bătaile care mâncam neconținut de la padre Bertholomo, profesorul meu de limba elină, căci cruda mea soartă mă silea să caut în însumi mângâierea de care inima îmi era însetată, iar nu în brațele unei mume dragălașe. Cu ce nerăbdare așteptam ceasurile lecției de zugrăvie și cu ce bucurie videam întrând în sală pe profesorul meu, care niciodată nu lipsea să-mi spuie câte o vorbă de mulțămire și de îmbărbătire când îi arătam nouăle mele produceri.

Signor Alsari (acesta era numele lui) avea pentru mine o dragoste cu totul părintească și mă recomanda la toți ca cel mai bun și mai sânguitor elev al lui. Sfaturile pline de bunătate care îmi da și laudele ce îmi prodiga, pentru propășirile ce făceam sub direcția lui, îmi însuflaseră atât respect și atâta iubire pentru el, încât la moartea moșului meu, când ieșii din pansion, alergai la dânsul și îl rugai să mă priimească în casa lui. Signor Alsari mă luă cu o bucurie nespusă sub protecția sa și nu cruță nici un sfat și nici o osteneală ca să aducă la bună ispravă talentul ce începusem a câștiga în zugrăvie. În toate zilele vizitam împreună strălucitele galerii din Palazzo Pitti, din Palazzo Vecchio și din alte palaturi mari din Florența; ne opream ceasuri întregi dinaintea fieștecărui tablou și, după ce îmi tălmăcea cu amăruntul toate însușirile și frumusețile lor, apoi ne înturnam acasă și mă apucam de lucru sub neconținută lui priveghere. Un an de zile petrecui cu el în cea mai dulce liniște și în cele mai plăcute îndeletniciri: toată vremea mea era